

Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi vuosille 2026-2029

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista § 5 (Vanhustalvelulaki)

Käsittely:

Kainuun hyvinvointialueen vanhusneuvosto 30.9.2024

Kainuun hyvinvointialueen hyvinvointi- ja yhdyspintalautakunta 29.4.2025

Kainuun hyvinvointialueen aluehallitus 16.2.2026

Kainuun hyvinvointialueen aluevaltuusto x.x.2026

Johdanto

Väestön ikääntyessä **hyvinvointialueen ja kuntien on yhteistyössä edistettävä ikäystävällisen asumisen ja asuinympäristöjen toteutumista, tuettava ikääntyneiden toimintakyvyn ylläpysymistä sekä luotava aktiivisesti edellytyksiä sosiaalista ja kulttuurista hyvinvointia vahvistavalle toiminnalle.** Tärkeitä yhteistyötahoja ovat myös järjestöt, seurakunnat ja yritykset.

Hyvinvointi, toimintakyvyn ylläpitäminen ja hyvä arki riippuvat pitkälti omista valinnoistamme. Siksi meidän on kiinnitettävä huomiota omiin valintoihimme ja omaehtoiseen ikääntymisen suunnitteluun jo työikäisenä. Hyvä arki koostuu viihtyisästä asumisesta, mielekkästä tekemisestä, sosiaalisista suhteista ja turvallisuuden tunteesta. Ikääntyessä toimintakykyä tukee esteetön asunto ja asuinympäristö, jolloin kuntien rooli korostuu ikääntymistä ennakoivassa asumisen suunnittelussa.

Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi on laadittu vuosille 2026-2029 ja se liitetään osaksi Kainuun alueellista hyvinvointisuunnitelmaa. Suunnitelmaa on laadittu yhdessä Kainuun hyvinvointialueen ja Kainuun kuntien kanssa kuntalaisia osallistaen.

Suunnitelma pohjautuu lakiin ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta (Vanhuspalvelulaki) sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012. Suunnitelmaa ohjaa Kansallinen ikäohjelma ja Laatusuositus aktiivisen toimintakykyisen ikääntymisen ja kestävien palvelujen turvaamiseksi, jotka on esitelty suunnitelman 1. osassa.

Suunnitelman 2. osassa on kuvattu Kainuun väestön nykytilaa ja ennustetta, huomioiden alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma. Suunnitelman 3. osaan on koostettu hyvinvointialueelle asetetut keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet, joilla voidaan vaikuttaa ikääntyneen väestön tukemiseen. Lisäksi tässä osassa tarkastellaan ikääntyneille tarjolla olevien sosiaalipalvelujen saatavuutta ja laatua.

Suunnitelman 4. osassa on koostettuna tavoitteet ikääntyneen väestön tukemiseksi vuosille 2026-2029. **Tavoitteenamme on mahdollistaa omassa kodissa asuminen ja toimintakyvyn ylläpysyminen. Kainuun hyvinvointialueen ja kuntien yhteisenä tavoitteena on turvata ikääntyneille hyvä yksilöllinen arki ja elämä** huomioiden Kainuun väestörakenteessa tapahtuva nopea muutos.

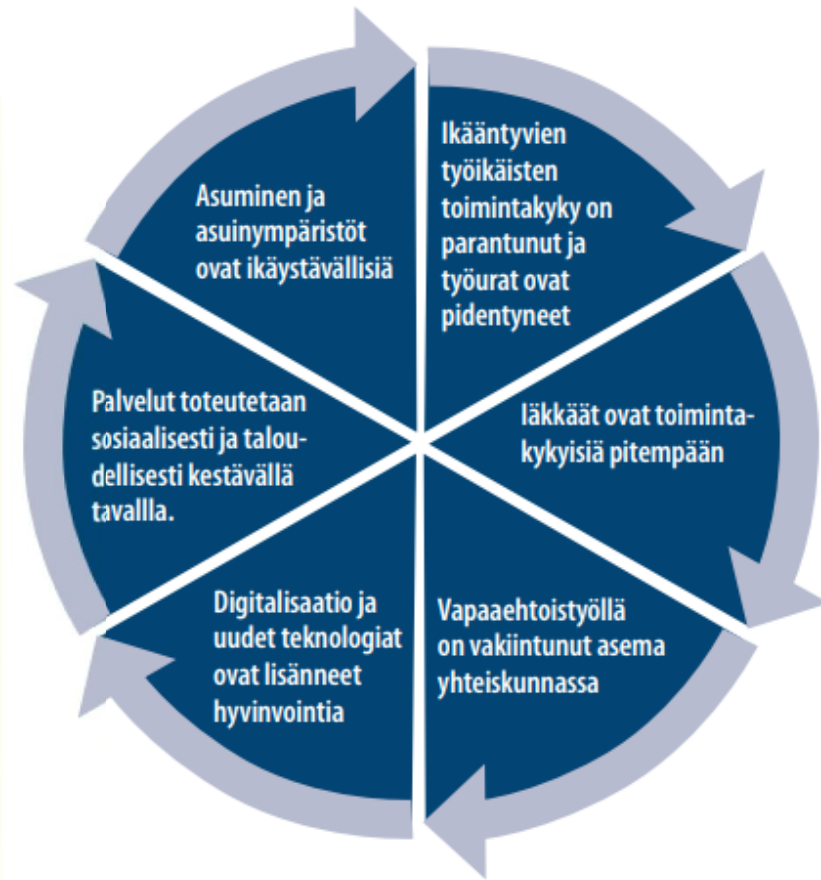
Tavoitteiden toteutumista arvioidaan alueellisen hyvinvointisuunnitelman seurannan yhteydessä. Vanhusneuvosto ja aluevaltuusto arvioivat suunnitelmaa valtuustokausittain. Suunnitelma päivitetään kolmen vuoden välein tai tarpeen mukaan.

Ikääntynyt väestö tarkoittaa henkilöitä, jotka ovat vanhuuseläkkeeseen oikeuttavassa iässä.

lökäs henkilö tarkoittaa henkilöä, jonka fyysinen, kognitiivinen, psyykkinen tai sosiaalinen toimintakyky on heikentynyt korkean iän myötä alkaneiden, lisääntyneiden tai pahentuneiden sairauksien tai vammojen vuoksi tai korkean iän aiheuttaman rappeutumisen seurauksena.

Kansallinen ikäohjelma vuoteen 2030: tavoitteena ikäkyvykäs Suomi

Ikäohjelma koostuu kuudesta vaikuttavuustavoitteesta.

Ikäohjelmassa korostetaan poikkihallinnollista monitoimijaista yhteistyötä ja ikääntyneen väestön osallisuutta.

Arkiympäristömme vaikuttaa olennaisesti iäkkäiden ihmisten hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Arkiympäristöistä pitää saada sellaisia, että ne kannustavat iäkkäitä ihmisiä toimimaan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi.

Laatusuositus aktiivisen ja toimintakykyisen ikääntymisen ja kestävien palvelujen turvaamiseksi 2024-2027

Laatusuosituksen tavoitteena on mahdollistaa aktiivinen ja toimintakykyinen ikääntyminen sekä laadukkaat ja kestävät palvelut niitä tarvitseville iäkkäille henkilöille.

Suosituksen keskeinen sisältö

- Ikääntyvien työikäisten työkyky paranee
- Iäkkäät ovat toimintakykyisiä pidempään
- Toimintakyvyn ja hyvinvoinnin tukeminen
- Osallisuus vapaaehtoistoimintaan kasvaa
- Teknologia lisää hyvinvointia
- Ikäystävällisyyttä asumiseen ja asuinympäristöihin
- Palvelut toteutetaan kestävällä tavalla

Ikääntymisen tilannekuva ja ennusteet

- Kainuu on harvaan asuttu alue. Taajamissa asuu 75 % (koko maa 86,9 %) ja harvaan asutulla maaseudulla 27,5 % (4,7%) väestöstä.
- Yksin asuvia yli 75- vuotiaita oli vuonna 2024 46,1 %, tämä vaikuttaa palvelujen tarpeeseen.
- Ikävakioitu sairastavuusindeksi oli vuonna 2023 109,5 (100,0).
- 75 vuotta täyttäneen väestön määrä kasvaa arviolta 22,5 % eli noin 2300 henkilöä vuoteen 2040 mennessä.
- Ikääntyminen on voimakkainta vuoteen 2030 asti, jonka jälkeen ikääntyneiden määrän kasvu tasaantuu.
- Ikäjakaumassa on nähtävillä kuntakohtaisia eroja. Ikääntyneiden määrän kasvu on voimakkainta Kajaanissa ja Sotkamossa.

Väestöennuste 2026, 2030 ja 2040

65 vuotiaat ja yli, asukkaat kunnittain

Lähde: Tilastokeskus	2026	2030	2040
Hyrynsalmi	925	917	741
Kajaani	9337	9548	8866
Kuhmo	3033	2993	2514
Paltamo	1107	1093	913
Puolanka	1014	995	839
Ristijärvi	505	510	429
Sotkamo	3031	3129	3031
Suomussalmi	3013	3002	2585
Kainuu	21965	22187	19918

Väestöennuste 2026, 2030 ja 2040

75 vuotiaat ja yli, asukkaat kunnittain

Lähde: Tilastokeskus	2026	2030	2040
Hyrynsalmi	454	490	496
Kajaani	4469	5024	5556
Kuhmo	1512	1643	1640
Paltamo	518	550	569
Puolanka	493	538	554
Ristijärvi	253	271	304
Sotkamo	1438	1617	1862
Suomussalmi	1465	1636	1708
Kainuu	10602	11769	12689

Sairastavuusindeksi, ikävakioitu

Lähde: Sotkanet	2019	2020	2021	2022	2023
Hyrynsalmi	120,0	113,9	116,1	119,7	118,3
Kajaani	111,5	110,8	112,1	110,6	110,8
Kuhmo	109,1	107,9	107,5	109,4	111,0
Paltamo	138,8	139,1	129,5	122,7	117,9
Puolanka	122,2	125,1	128,9	132,6	125,7
Ristijärvi	109,1	113,8	111,6	112,4	114,9
Sotkamo	96,6	97,0	96,1	98,7	97,6
Suomussalmi	104,1	104,0	103,7	104,2	104,2
Kainuu	110,4	109,9	110,2	109,9	109,5
Koko maa	101,3	100,9	100,9	100,0	100,0

Sairastavuusindeksi kuvaa alueen väestön sairastavuutta suhteessa koko maahan, vertailuluku on 100. Indeksien sisältämät sairausryhmät ovat syöpä, sepelvaltimotauti, aivoverisuonisairaudet, tuki- ja liikuntaelinsairaudet, mielenterveyden ongelmat, tapaturmat ja dementia.

Ikääntyneiden kainuulaisten hyvinvointi

Alueellisessa hyvinvointikertomuksessa on **kuvattu väestön hyvinvoinnin ja terveyden tilaa**. Kainuun alueelliseen hyvinvointikertomukseen on koottu **alueen ja kuntien vahvuuksia ja huolenaiheita sekä tietoa alueellisten väestöryhmien hyvinvointi- ja terveyseroista**. Alueelliseen hyvinvointikertomukseen on liitetty alueellinen hyvinvointisuunnitelma.

Alueellisen hyvinvointisuunnitelman keskeiset tavoitteet

1. Tuemme asukkaiden terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta
2. Sovimme kuntien kanssa yhdyspinnoilla tehtävästä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työstä (hyte)
3. Tehostamme sairauksien ennaltaehkäisyä ja tunnistamme hyvinvoinnin vajeita
4. Järjestöyhteistyön kehittäminen

Alueellisessa hyvinvointikertomuksessa on kuvattu yli 75 -vuotiaiden **kainuulaisten kokemukset omasta terveyden ja hyvinvoinnin tilasta** olevan heikko verrattuna muihin hyvinvointialueisiin.

Keskeiset havainnot

Liian vähän liikkuvia 75 %

Liikkumisen vaikeuksia on 40 %

Vaikeuksia itsestä huolehtimisesta 15 %

Apua riittämättömästi saavia 13,6%

Ikäihmiset ovat pääosin tyytyväisiä asuinalueensa olosuhteisiin 40 %

Elämän laatunsa kokee hyväksi lähes 40 %

Tyytyväisiä ihmissuhteisiinsa 80 %

Kotona asuu 80-vuotta täyttäneistä 88%

Toimintarajoitteita terveysongelmien vuoksi on 60 %

Huolia arjessa

Vähävaraisuus

Mielenterveys- ja päihdeongelmat

Muistisairaudet

Yksinäisten, psyykkisesti

kuormittaneiden ja elämänlaatunsa

heikoksi kokevien osuus

Kainuun hyvinvointialueen keskeiset linjaukset ja tavoitteet

Kainuun hyvinvointialueen perustehtävänä on tuottaa terveyttä, turvaa ja hyvinvointia Kainuussa. Kainuun hyvinvointialueen taloutta ohjaa valtion antama rahoitus ja ohjaus.

Strategiset tavoitteet

- Tiivistämme kumppanuutta Kainuulaisten hyvinvoinnin ja terveyden sekä arjen turvaamisen edistämiseksi.
- Siirrämme painopistettä ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tukeen.
- Tuemme Kainuulaisten omaa toimijuutta ja osallisuutta.
- Vakiinnutamme digipalvelut ja teknologian osaksi toimintaa.
- Uudistamme palveluympäristöä asiakkaiden tarpeet ja yhdenvertaisuus huomioiden.
- Järjestämme palvelut kustannustehokkaasti ja vaikuttavasti.
- Kehitämme johtamista ja työyhteisöjä tukemaa luottamusta, arvostusta ja yhdessä onnistumista.
- Tuemme henkilöstön työhyvinvointia ja muutosvalmiutta.
- Turvaamme henkilöstön riittävyyden.

Kainuun hyvinvointialueen strategiaa tukee järjestämissuunnitelma, jossa kuvataan palveluja koskevat tavoitteet ja linjaukset sekä toimenpiteet strategian toteuttamiseksi.

Järjestämissuunnitelman tavoitteet

- Turvataan yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut Kainuussa asuville.
- Parannetaan palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta koko Kainuun alueella.
- Kavennetaan hyvinvointi- ja terveyseroja.
- Turvataan ammattitaitoisen työvoiman saanti.
- Vastataan ikääntymisen ja syntyvyyden laskun aiheuttamiin haasteisiin.
- Hillitään kustannusten kasvua.

Järjestämissuunnitelmassa linjattu palvelujen kehittäminen

- Asiakkuuksien hallinnan ja ohjauksen tehostaminen.
- Digipalveluiden ja teknologian hyödyntäminen.
- Kotiin annettavien palveluiden vahvistaminen.
- Lähipalveluiden uudistaminen sekä päivystyspalveluiden turvaaminen.
- Kokonaisuudessaan kustannustehokkaampiin järjestämistapoihin siirtyminen.

Lakisääteisten iäkkäiden palvelujen palvelupeittävyys ja tavoitteet

75 vuotta täyttäneet 31.12. Lähde: Sotkanet	Koko maa 2024	Kainuu 2024	Tavoite 2026	Tavoite 2030
Kotona asuvat	93,1 %	92,7 %	93,3 %	94 %
Kotihoidon asiakkaat (säännöllinen)	13,1 %	17,1 %	16,5%	13,6 %
Yhteisöllisen asumisen asiakkaat	0,6 %	0,9 %	1,2 %	2 %
Ympäri vuorokautisen palveluasumisen asiakkaat	6,4 %	7,0 %	6 %	5,2 %

Palvelupeittävyys kuvaa palvelujen piirissä olevien 75 vuotta täyttäneiden osuutta suhteessa 75 vuotta täyttäneisiin.

Palvelujen saatavuus: Sosiaalipalveluihin pääsyn odotusaikoja seurataan puolivuositain (laki 980/2012 § 26).
Odotusajat julkaistaan Kainuun hyvinvointialueen ilmoitustaululla ja nettisivuilla sekä raportoidaan toiminnan ja talouden seurannanyhteydessä.

Palvelujen laadun ja riittävyyden arviointi

Kainuun hyvinvointialueen järjestämissuunnitelmassa ja taloussuunnitelmassa on kuvattu suunnitelma iäkkäiden palvelujen palvelurakenteesta, jonka toteutumista seurataan palvelujen peittävyystavoitteiden avulla.

Palvelujen laadun ja riittävyyden arvioimiseksi hyvinvointialueen on kerättävä palautetta asiakkailta, omaisilta tai läheisiltä sekä hyvinvointialueen henkilöstöltä. Asiakkailta kerättävä palaute toteutetaan kansallisena asiakastyytyväisyyden seurantakyselynä josta saadaan palvelun suosittelemiseksi NPS (Net Promoter Score). Lisäksi tietoa on koottava henkilöstön määrästä ja koulutuksesta sekä taloudesta.

lääkään henkilön hoidon, kuntoutuksen, tuen ja palveluiden tulee toteutua asiakas- ja palvelusuunnitelman mukaisina ja omatyöntekijä seuraa niiden toteutumista sekä palvelutarpeen muutoksia.

Palvelujen laatua ja riittävyyttä seurataan tarkastelemalla mm. asiakkaiden palveluntarvetta, toimintakykyä, terveydentilaa, voimavaroja sekä palvelun laatua ja kustannusvaikuttavuutta RAI (Resident Assessment Instrument) – arviointivälineellä.

Valvonta

Kainuun hyvinvointialueen järjestämiä palveluja tuotetaan hyvinvointialueen omana palvelutuotantona, yksityisen palvelutuottajan palveluina sekä omais- ja perhehoitajien toimesta.

Palvelun järjestäjänä Kainuun hyvinvointialueen on seurattava **omavalvonnan toteutumista ja sen riittävyttä, henkilöstön riittävyttä sekä tilojen ja laitteiden turvallisuutta ja soveltuvuutta** palvelujen toteuttamisessa.

Kainuun hyvinvointialueen omavalvontaohjelma ohjaa valvontatoimintaa. Myös palvelutuottajilla on omavalvontasuunnitelmat, jotka ohjaavat yksikön toimintaa.

Toimintakyvyn ylläpitäminen ja kotona asumisen tukeminen

Kiinnitämme erityistä huomioita asiakkaiden neuvontaan ja ohjaukseen, oikea-aikaisiin ja oikein mitoitettuihin palveluihin, kotona-asumisen tukemiseen ja toimintakyvyn ylläpysymiseen.

Ennakoimme iäkkäiden asumistarpeita yhteistyössä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa.

Hyödynnämme palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa lisääntyvässä määrin digitaalisia palveluja ja hoivateknologiaa iäkkäiden toimintakyvyn tukemiseksi sekä palvelujen saavutettavuuden ja resurssien käytön turvaamiseksi.

Tavoite	Toimenpide	Mittari
lääkkäiden toimintakyvyn ja hyvinvoinnin tukeminen	Osallistutaan voimaa vanhuuteen ohjelmaan v. 2025-2028 yhdessä kuntien ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. lääkkäiden toimintakyvyn ja hyvinvoinnin tukeminen huomioidaan kaikissa palveluissa, tarkemmat toimenpiteet ja mittarit palvelukohtaisissa taulukoissa. Ikäneuvola toiminnan kehittäminen	Osallistuja määrä RAI Asiakaspalautteet (NPS) Toteutuu Toteutuu / ei toteudu
Digitaalisten palvelujen ja teknologisten ratkaisujen käytön lisääminen osana palvelukokonaisuutta	Hyödynnämme digitaalisia palveluja ja hoivateknologiaa palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa. Opastamme Omasoten käyttöä asiakkaille ja heidän omaisilleen kotihoidon käynneillä ja palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä sekä infotilaisuuksissa.	Teknologisten ratkaisujen käyttömäärän kasvu suhteessa nykyiseen Omasoten käyttäjämäärä
Asumisen ja asuinympäristöjen ikäystävällisyys sekä kodin turvallisuus	Tarjoamme neuvontaa ja opastusta asumisen ennakkoinnista ja varautumisesta. Ennakoimme iäkkäiden asumistarpeita yhteistyössä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa. Kodin turvallisuuden ja esteettömyyden lisääminen tiedottamalla, yhteisissä tilaisuuksissa ja kotikäyntien yhteydessä. Turvallisuuskartoituksen käyttöön ottaminen kotikäyntien yhteydessä	Toteutunut säännöllinen yhteistyö Turvallisuuskartoitusten toteutuminen, toteutuu / ei toteudu
Toimimme taloudellisesti ja kestävällä tavalla palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa	Kehitämme kustannustehokkuutta ja asiakkaiden palveluihin ohjautumista vertaiskehittämistä hyödyntäen. Tarkastelemme kotihoidon palvelupisteiden tuntihintoja. Tarkastelemme palvelupisteiden hoitopäivän hintoja.	Palvelupeittävyudet Keskimääräinen tuntihinta Keskimääräinen hoitopäivän hinta

Asiakkaan osallisuutta ja yksilöllisyyden huomiointia vahvistetaan siten, että asiakas on aktiivinen toimija.

Asiakkaiden ja omaisten palautteita kerätään säännöllisesti. Toimintaa kehitetään saatujen palautteiden perusteella.

Muistisairauksien korkean esiintyvyyden vuoksi Kainuussa on tärkeää kiinnittää huomioita muistisairauksien varhaiseen tunnistamiseen, ohjaukseen ja neuvontaan.

Asiakkaiden kotona asumista tuetaan vahvistamalla kuntoutustoiminnan alueellista saavutettavuutta ja saatavuutta.

Tavoite	Toimenpide	Mittari
Asiakkaan osallisuuden ja yksilöllisyyden huomioiminen	Asiakas osallistuu oman hoitonsa ja palveluidensa suunnitteluun ja toteutukseen.	Asiakaskokemus, asiakaspalautteet RAI
Asiakkaiden ja omaisten palautteiden huomioiminen toiminnan kehittämisessä	Keräämme säännöllistä palautetta iäkkäiden palvelujen asiakkailta ja heidän omaisiltaan palvelujen laadun ja riittävyyden arvioimiseksi.	Palautteiden määrä ja vastausprosentti kasvavat nykyisestä NPS
Muistisairauksien varhainen tunnistaminen, ohjaus ja neuvonta	Kestävä Kainuu II-hankkeessa kehitetyn Muistisairaanhoidon ja palveluketjun jalkauttaminen Kainuun alueen väestön tietoisuuteen. FINGER-toiminnan aktivoiminen (elintapaohjaus muistisairauksien ennaltaehkäisemiseksi).	Asiakaskokemus ja –palautteet, NPS Käyttäjäkokemukset verkkosivustoista Koulutusten ja tiedotustilaisuuksien osallistujamäärien kasvu Muistisairauden riskimittari Elämälaatumittari
Kuntoutustoiminnan saavutettavuuden parantaminen	Arviointi- ja kuntoutusyksiköiden toimintaa kehitetään vaikuttavaksi siten, että se voidaan mallintaa alueellisesti. Kotikuntoutustoiminta Digipalvelujen kautta kuntoutus	Yksiköistä kotiutuneet RAI Resurssit ja palvelujen käyttö

Iäkkäiden asiakas- ja palveluohjaus

Asiakasohjauksen lakisääteinen tehtävä on asiakkaan palvelutarpeen arviointi, palvelujen järjestäminen sekä koordinointi asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti.

Asiakkaiden palvelutarpeen arvioinnissa ja palvelujen järjestämisessä huomioimme palvelutakuun toteutuminen lain asettamissa määräajoissa.

Tavoite	Toimenpide	Mittari
Digitaalisten ja teknologiapalvelujen ratkaisujen käytön lisääminen osana palvelukokonaisuutta	Lisäämme digitaalisten palvelujen saavutettavuutta ja käyttöä kehittämällä asiakaslähtöisiä digiratkaisuja. Hyödynnämme digipalveluja asiakasohjauksessa (mm. Omasote). Kartoitamme asiakaskohtaisesti hyvinvointiteknologian avulla tuotetun palvelun mahdollisuudet palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä. Palvelutarpeen arvioinnissa huomioidaan asiakkaan toimintakyky, arjen tarpeet ja teknologian soveltuvuus osaksi palvelua.	Digitaaliset asiakaskontaktit Käyttöön otettujen teknologiaratkaisujen määrän kasvu nykyiseen
Asiakas- ja palveluohjauksen toimintamalli tukee sujuvaa, oikea-aikaista ja yksilöllistä palvelupolkua.	Kehitämme ja yhtenäistämme asiakas- ja palveluohjauksen toimintamallia, joka tukee iäkkäiden henkilöiden tarpeiden tunnistamista, oikea-aikaista palveluihin ohjautumista sekä moniammatillista yhteistyötä. Kehitämme palveluihin ohjautumista.	Keskimääräinen aika 1. yhteydenotosta palvelutarpeen arviointiin Palveluohjauksen kattavuus Palvelujen peittävyys RAI Hoidon ja palveluiden määräajat

lääkkäiden omaishoito

Omaishoito turvaa hoidon ja huolenpidon toteuttamisen kotiloissa omaisen tai muun iäkkäälle läheisen henkilön avulla.

Omaishoidon tuki on kokonaisuus, joka muodostuu palvelutarpeen mukaisista omaishoitoa tukevista palveluista sekä omaishoitajan valmennuksesta, hoitopalkkioista ja vapaasta.

Tavoite	Toimenpide	Mittari
Omaishoitajien ja hoidettavien hyvinvoinnin ja omaishoitajien terveyden tukeminen	Mahdollistamme omaishoitajien terveystarkastukset. Mahdollistamme omatyöntekijöiden tekemät puolivuosittaiset seurantakäynnit ja puhelin kontaktit omaishoitoperheissä. Mahdollistamme lakisääteisten vapaiden pitämisen.	Toteutuneet terveystarkastukset Vuosikäyntien toteutuminen Toteutuneet vapaapäivät
Digitaalisten palvelujen ja teknologisten ratkaisujen käytön lisääminen osana palvelukokonaisuutta	Etä- ja hoivateknologiaa käytetään asiakaslähtöisesti, yksilölliset tarpeet huomioiden. Esim. kuvapuhelin palveluiden hyödyntäminen päivätoiminnan ja ryhmätapaamisten mahdollistajana.	Käytössä olevat teknologiset ratkaisut
Kehitämme omaishoidon tuen kokonaisuutta yhdessä omaishoitajien kanssa	Kysely omaishoitajille omaishoidon kehittämiseksi ennen seuraavan suunnitelman laadintaa.	Toteutuminen

lääkkäiden perhehoito

Perhehoito turvaa ikääntyneelle perheenomaisen ja palvelutarpeiden mukaisen hoidon perhehoitajan kodissa tai omassa kodissa.

Perhehoidon tavoitteena on antaa iäkkäälle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalisia suhteitaan.

Kainuun hyvinvointialueella työskentelee myös kiertäviä perhehoitajia.

Tavoite	Toimenpide	Mittari
Perhehoitajien hyvinvoinnin ja terveyden tukeminen	Mahdollistamme perhehoitajien terveystarkastukset. Mahdollistamme omatyöntekijöiden tekemät vuosittaiset seurantakäynnit perhehoitokodeissa. Järjestämme perhehoitajien valmennuksen, työnohjauksen, perhehoitajien vertaistuelliset tapaamiset.	Toteutuneet terveystarkastukset Vuosikäyntien toteutuminen Toteutunut / ei toteutunut
Digitaalisten palvelujen ja teknologisten ratkaisujen käytön lisääminen osana palvelukokonaisuutta	Etä- ja hoivateknologiaa käytetään asiakaslähtöisesti, yksilölliset tarpeet huomioiden. Esim. kuvapuhelin palveluiden hyödyntäminen päivätoiminnan ja ryhmätapaamisten mahdollistajana.	Käyttöön otettujen digitaalisten palveluiden ja teknologiaratkaisujen määrän kasvu nykyiseen
Lisäämme perhehoidon määrää ikääntyvän väestön palveluissa	Perhehoitajien rekrytointi, järjestämme perhehoitajiksi aikovien ennakkovalmennuksen vuosittain yhdessä vammaispalvelujen sosiaalityön kanssa.	Perhehoitajien määrä Toteutuneet hoitopäivät

Kotona asumista tukevat palvelut ja kotihoito

Keskeisenä tavoitteenamme on mahdollista iäkkäiden asuminen omassa kodissa mahdollisimman pitkään itsenäisesti ja omannäköistä elämää eläen.

Turvaamme ja kehitämme kotona asumista tukevia palveluita ja kotihoito sekä vahvistamme henkilöstön osaamista vastaamaan asiakkaiden tarpeita.

Kotona asumista tukevia palveluja ja kotihoitoa järjestetään Kainuun hyvinvointialueen omana tuotantona, ostopalveluna ja palvelusetelillä. Ostopalvelu- ja palvelusetelituottajia ei ole kaikissa kunnissa.

Tavoite	Toimenpide	Mittari
Ylläpidämme ja vahvistamme asiakkaan hyvinvointia ja toimintakykyä	Tuemme asiakkaan toimintakyvyn ylläpitämistä ja terveyttä edistäviä elintapoja asiakaskäyntien yhteydessä. Tehostamme kotihoidon arviointijaksoa asiakkaan toimintakykyä vahvistaen.	RAI Päättäneet arviointijaksot ja palveluihin jääneet
Digitaalisten palvelujen ja teknologisten ratkaisujen käytön lisääminen osana palvelukokonaisuutta	Lisäämme asiakkaille helppokäyttöisien teknologisten laitteiden käyttöä, kuten turvapuhelimia, älylaitteita ja etähoitopalveluja.	Teknologisten palvelujen määrän / asiakkuuksien kasvu nykyiseen Palvelujen käyttöaste kasvaa
Vahvistamme kuntouttavan päivätoiminnan saavutettavuutta ja vaikuttavuutta kotona asumisen tukemisessa	Kehitämme etäpäivätoimintaa niin, että asiakas voi osallistua kuntouttavaan päivätoimintaan tai muuhun ryhmätoimintaan asuinpaikasta riippumatta kuvapuhelimen avulla .	Asiakasmäärä RAI

lääkkäiden asumispalvelut

Asumispalvelujen keskeisenä tavoitteena asukkaan tarvitsemien palvelujen turvaaminen sekä henkilöstön osaamisen kehittäminen ja ylläpitäminen niin, että asukkaat voivat asua kodeissaan elämänsä loppuun asti.

Asumispalveluja järjestetään Kainuun hyvinvointialueen omana tuotantona, ostopalveluna ja palvelusetelillä.

Tavoite	Toimenpide	Mittari
Ylläpidämme ja edistämme asiakkaan hyvinvointia ja toimintakykyä	Asiakkaiden toimintakyvyn tukeminen ja ylläpitäminen päivittäisessä arjessa. Säännölliset toimintatuokiot ja asiakaspalaverit.	RAI Toteutuneet asiakaspalaverit ja toimintatuokioiden lisääntyminen
Digitaalisten palvelujen ja teknologisten ratkaisujen käytön lisääminen osana palvelukokonaisuutta	Tarkastelemme hyvinvointiteknologian hyödyntämisen mahdollisuuksia ja otamme käyttöön hyvinvointiteknologiaa asumispalveluissa.	Käyttöön otetut hyvinvointiteknologiset ratkaisut hyvinvointialueen omassa palvelutuotannossa
Yhteisöllisen asumisen kehittäminen	Lisäämme yhteisöllistä asumista yhteistyössä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa vastaamaan kainuulaisten palvelutarvetta.	Paikkamäärä, paikkojen riittävyys
Ympäri vuorokautisen asumisen kehittäminen	Kehitämme ympärivuorokautista asumispalvelua yhdessä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa vastaamaan kainuulaisten palvelutarvetta.	Paikkamäärä, paikkojen riittävyys
Lyhytaikaisen asumispalvelun saatavuuden lisääminen	Kiinnitämme huomiota lyhytaikaisen asumispalvelun saatavuuteen. Lisäämme lyhytaikaisen asumispalvelun saatavuutta Kainuun hyvinvointialueen omassa ja yksityisessä palvelutuotannossa asiakkaiden palvelutarpeiden mukaisesti.	Paikkamäärä, paikkojen riittävyys

Ikääntyvä henkilöstö

Kainuulaisten voimakas ikääntyminen vaikuttaa työikäisten määrän vähenemiseen seuraavan kymmenen vuoden aikana.

Tavoitteenamme Kainuun hyvinvointialueella on vahvistaa ikääntyneiden työntekijöiden työkykyä sekä lisätä alan veto- ja pitovoimaa asiakkaiden tarvitsemat palvelut turvaten.

Olemme ottaneet käyttöön toimintamallin, joka tukee suunnitelmallista ja tavoitteellista yhteistyötä työterveyshuollon ja työsuojelun kanssa.

Käytössämme on täsmätyön ja kevennetyn työn toimintamallit, jotka mahdollistavat työntekijän työskentelyn myös silloin, kun työntekijä ei pysty työskentelemään omassa työtehtävässään.

Kannustamme työntekijöitä vaalimaan ja vahvistamaan omaa toimintakykyä, hyvinvointia ja terveyttä sekä työstä palautumista.

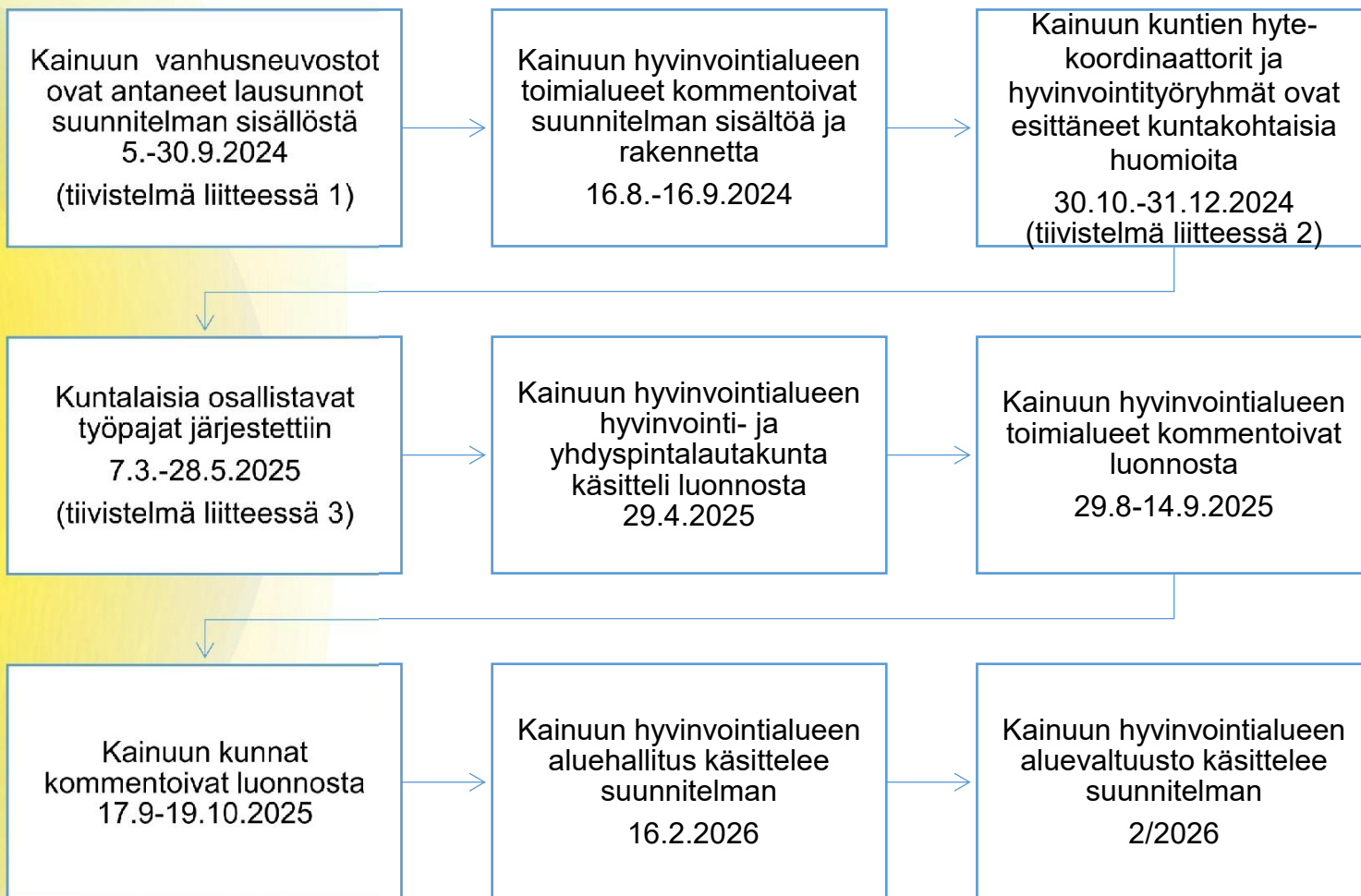
Tavoite	Toimenpide	Mittari
Kainuun hyvinvointialueen työntekijöiden työhyvinvoinnin paraneminen	Seuraamme säännöllisesti henkilöstön työhyvinvointia, tunnistamme kuormittavuutta aiheuttavia tekijöitä ja toteutamme toimenpiteitä työn kehittämiseksi.	Sairaspoissaolot Työtyytyväisyyskysely Työterveysseuranta Palaute ja kehityskeskustelut
	Laadimme työpaikka selvitykset ja työn vaarojen ja riskien arvioinnit, joiden avulla voimme yhdessä suunnitella ennakoivia toimenpiteitä.	Toteutunut
	Toteutamme työhyvinvointikyselyt vuosittain ja laadimme työyhteisöissä suunnitelman, jota seurataan.	Toteutunut
	Tuemme työntekijöiden työkykyä työaikajärjestelyin.	Toteutunut
Kainuun hyvinvointialueen työntekijöiden toimintakyvyn parantuminen ja työurien pidentyminen	Meillä on käytössä työkyvyn tuen toimintamalli. Työkyky ja työhyvinvointiasioita käsitellään ja kehitetään työterveyshuollon ja toimialueiden yhteistyöpalavereissa.	Sairaspoissaolot Työurien pituus Työterveysneuvottelujen määrä ja sisältö Työkyvyn riskiennusteet ja niihin reagointi
	Toimimme ratkaisukeskeisesti ja joustavasti, varmistaaksemme pidemmät työurat ja ehkäistäksemme ikäsyrintää.	
	Kiinnitämme erityistä huomiota ikääntyvien työntekijöiden työssä pysymiseen.	

Kainuun väestön voimakas ikääntyminen vaikuttaa seuraavan kymmenen vuoden aikana työikäistä väestöä voimakkaasti vähentäen. Kainuun hyvinvointialueen henkilökunnasta eläkeiän saavuttaa yli 30 %.

Ratkaistavanamme on henkilöstön rekrytointi- ja saatavuushaaste, joka johtuu mm. suurten ikäluokkien ikääntymisestä, työikäisten ja hoito-alan ammattilaisten määrän vähenemisestä.

Tavoite	Toimenpide	Mittari
Turvaamme asiakkaiden palvelutarpeiden mukaiset henkilöstöresurssit, varmistamme laadukkaat ja turvalliset palvelut	Varmistamme, että henkilöstön käyttö vastaa iäkkäiden palvelutarpeita.	Lakisääteinen henkilöstömitoitus ja välitön hoitotyö iäkkäiden palveluissa
Kainuun hyvinvointialueen veto- ja pitovoiman lisääminen. Vahvistamme työntekijöiden saatavuutta monipuolisilla rekrytointimenetelmillä.	Rekrytoimme aktiivisesti uusia työntekijöitä eri kanavien kautta ja hyödynnämme monipuolisia rekrytointimenetelmiä. Vahvistamme oppilaitosyhteistyötä ja tuemme myönteisten kokemusten syntymistä alasta opintojen aikana. Vahvistamme kuntien kanssa tehtävää suunnitelmallista yhteistyötä myös kuntakohtaisissa rekrytoinneissa. Panostamme työntekijöiden työhön opastamiseen ja perehdyttämiseen. Sekä erityisesti kansainvälisesti rekrytoitujen työntekijöiden kielitaidon kehittämiseen sekä kotouttamiseen.	Rekrytointiprosessien määrä ja onnistumisprosentti Rekrytointikanavien monipuolisuus Yhteistyöpalaverien/ projektien määrä Opiskelijapalautteet Rekrytointi yhteistyön toteutuminen Toteutuneiden perehdytysten määrä Toteutuneiden kielikoulutusten määrä
Työnkuormittavuuden keventäminen, työntekijöiden työkyvyn tukeminen Kainuun hyvinvointialueella	Hyödynnämme teknologisia ratkaisuja työn hallintaan ja resurssien kohdentamiseen asiakkaiden palvelutarpeiden mukaisesti. Seuraamme työnkuormittavuutta työpaikkaselvityksin, työn vaarojen ja riskien arvioinneilla sekä yhteistyöpalavereissa.	Sairauspoissaolot Sairauspoissaolomittarit
Kainuun hyvinvointialueen työntekijöiden ammattitaidon ylläpitäminen ja osaamisen vahvistaminen	Vahvistamme henkilöstön osaamista vastaamaan asiakastarpeita. Laadimme vuosittain osaamisen kehittämisen suunnitelman.	Koulutuspäivät väh. 3 päivää/ vuosi/ työntekijä

Suunnitelman valmistelu ja asiantuntijat

Suunnitelman laatijat

Käyhkö Kaisa-Mari, toimialuejohtaja iäkkäiden palvelut

Laurikainen Leena, palveluysikköpäällikkö

Mertanen Hanna-Kaisa, palveluysikköpäällikkö

lääkkäiden palvelujen ja henkilöstön asiantuntijat

Ahola-Anttonen Päivi, palveluysikköpäällikkö

Järvikallio Metti, palvelualuepäällikkö

Mikkonen Susanna, työhyvinvointi- ja työsuojelupäällikkö

Pyykönen Marjatta, rekrytointipäällikkö

Pääkkönen Marko, palveluysikköpäällikkö

Ruokolainen Marja-Leena, erikoissuunnittelija

Rämä Eija, palvelualuepäällikkö

Saari Helena, erikoissuunnittelija

Salomaa Seija, palveluysikköpäällikkö

Lähteet

Alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma

Kainuun hyvinvointialueen järjestämissuunnitelma 2023-2025

Kainuun hyvinvointialueen omavalvontaohjelma

Kainuun hyvinvointialueen strategia 2023-2025

Kainuun hyvinvointialueen strategia 2026-2029

Kainuun hyvinvointialueen talousarvio 2025

Kainuun hyvinvointialueen talousarvio 2026 ja taloussuunnitelma 2026-2028

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista annetun lain muuttamisesta 604/2022.

Sosiaali- ja terveysministeriö, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy Suomen Kuntaliitto, 2024. Laatusuositus aktiivisen ja toimintakykyisen ikääntymisen ja kestävien palvelujen turvaamiseksi 2024-2027 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-5436-6>.

Sosiaali- ja terveysministeriö, 2020. Kansallinen ikäohjelma vuoteen 2030: tavoitteena ikäkyvykäs Suomi. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:31. <https://stm.fi/hanke?tunnus=STM115:00/2020>.

Sotkanet. Tilasto- ja indikaattoripankki. THL. <https://sotkanet.fi/Etusivu> - Tilasto- ja indikaattoripankki.

Tilastotietokeskus: Kainuun väestötiedot vuodelta 2023, harva-alueen luku 2024.

Tiivistelmä vanhusneuvostojen lausunnoista

- Palvelujen yhdenvertaisuus; halutaan varmistaa että kaikki ikäihmiset saavat tasavertaisia palveluja.
- Kuljetuspalveluiden kehittäminen pitkien välimatkojen takana asuville.
- Perhe-/omaishoitajien tulotason turvaaminen.
- Perhekotien kohderyhmän määrän kartoitus ja lisääminen: Selvitetään perhekotien kohderyhmän määrä ja tarvittaessa lisätään sitä. Panostetaan myös perhekotien hoitajien koulutukseen ja osaamiseen.
- Omaishoitajien lakisääteisten vapaapäivien turvaaminen ja lisääminen: mahdollistetaan omaishoitajille pidemmät vapaajaksot, koetaan että nykyiset vapaat eivät riitä/ toteudu, ja tämä lisää hoitajien työtaakkaa. Myös hoidettavien hoitoisuus muuttuu ennen ja jälkeen hoitojaksojen.
- Omaishoitajien terveystarkastusten ja henkisen hyvinvoinnin turvaaminen.
- Kotikuntoutuksen vahvistaminen digipalveluita hyödyntäen.
- Monimuotoisen asumisen mahdollisuudet: Edistetään monimuotoisen asumisen mahdollisuuksia ikäihmisille.
- Ikäneuvola ja keskitetyt infotilaisuudet: Järjestetään säännöllisiä infotilaisuuksia ja osallisuusiltoja ikäihmisille yhteistyössä hyvinvointialueen, oppilaitosten ja kuntien kanssa. Tilaisuuksissa annetaan tietoa oikeudellisista palveluista, kuten kuljetuspalveluista, hakemuksista sekä opastetaan Omasoten ja Omakanta palveluiden käyttöön.
- Vapaaehtoisten kouluttaminen ja tukeminen: Koulutetaan ja tuetaan vapaaehtoisia, jotta he voivat auttaa ikäihmisiä paremmin.
- Kansainvälisten työntekijöiden kotoutumiseen ja kielitaidon parantamiseen panostaminen.

Tiivistelmä kuntakohtaisista huomioista suunnitelman luonnoksesta

- Miten turvataan kuntakohtaiset palvelut yhdenvertaisesti.
- Ennaltaehkäisevien palvelujen riittävyys.
- Palvelujen laadun turvaaminen valvontaa lisäämällä.
- Omaishoitajien tukeminen.
- Palveluohjauksen yksilöllisyys ja nopea reagointi muuttuviin tarpeisiin.
- Monimuotoisten asumisratkaisujen turvaaminen.
 - Yksin asuvien ikäihmisten asumisratkaisut.

Tiivistelmä kuntakierrosten työpajoista

- Toivotaan aktiivista osallistamista hyvinvointialueen päätöksen tekoon.
- Yhteisiä tapaamisia hyvinvointialueen ja kuntien edustajien kanssa.
- Selkeää tiedottamista meneillään olevista asioista.
- Yhteisöllisyyden korostaminen, yhdessä tekeminen ja toisista huolehtiminen.
- Vaihtoehtoisia ja edullisia virkistys- ja harrastusmahdollisuuksia yhdenvertaisesti eri alueille.
- Pienten kuntien huomioimista palveluja suunnitellessa ja näiden kuntien yhteistyön tiivistämistä.

